

Hallituksen esitys Eduskunnalle luottolaitostoiminnasta annetun lain 104 ja 106 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan luottolaitostoiminnasta annettua lakia muutettavaksi siten, että sellaiset luottolaitokset, joilla jo oli toimilupa toimintansa harjoittamiseen luottolaitoslain voimaantullessa 1.1.1994 jäisivät omien varojen vähimmäisvaatimusta koskevan sääntelyn ulkopuolelle. Niiden omat varat eivät kuitenkaan saisi laskea siitä korkeimmasta määrästä jonka ne ovat ETA-sopimuksen allekirjoittamispäivän 2.5.1992 jälkeen saavuttaneet.

Lisäksi suurten riskikeskittymien purkamista koskevaa lain siirtymäsäännöstä muutettaisiin siten, että sellaiset saamiset ja taseen ulkopuo-

liset sitoumukset, jotka ovat syntyneet ennen lain voimaantuloa tai aiheutuvat luottolaitoksen konsolidointiryhmään kuuluvan luottolaitoksen myynnistä lain voimaantulon jälkeen, voisivat jatkaa niiden sopimusehtojen mukaiseen erääntymiseen saakka.

Ehdotuksella täsmennetään aikaisempaa ETA-sopimuksen perusteella säädettyä luottolaitoslainsäädäntöä.

Ehdotetut lainmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Perustamispääoma ja omien varojen vähimmäismäärä

Luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/93) 13 §:n mukaan perustettavan luottolaitoksen osakepääoman, osuuspääoman tai peruspääoman on oltava vähintään 5 miljoonaa ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 30 miljoonaa markkaa. Luottolaitoksen lain 72—74 §:n mukaisten omien varojen tulee lisäksi aina olla vähintään perustamispääoman suuruiset.

Lain 104 §:n 1 momentin siirtymäsäännöksen mukaan 13 §:ssä säädetty omien varojen vähimmäismäärä ei koske sellaista luottolaitosta, jolla jo toukokuun 2 päivänä 1992 oli voimassa oleva toimilupa luottolaitoksen toiminnan harjoittamiseen. Sen omien varojen määrä ei saa

kuitenkaan alentua siitä, mitä se mainittuna päivänä oli.

Momentin sääntely ei kuitenkaan ota huomioon sitä, että 1.1.1994 kumotun rahoitustointilain (1544/91) siirtymäsäännöksen mukainen siirtymäaika niin sanotuille vanhoille rahoitusyhtiöille hakea toimilupaa toiminnalleen päättyi vasta 30.6.1992. Tämän johdosta useilla rahoitusyhtiöillä ei ollut vielä toimilupaa 2.5.1992. Tämän vuoksi useat rahoitusyhtiöt joutuisivat momentin sanamuodon johdosta kohtuuttoman nopealla aikataululla lisäämään omia varojaan luottolaitoslain 13 §:ssä mainittuun määrään tai lopettamaan toimintansa. Tämä ei ollut lain tarkoitus. Momentin sääntelyä olisikin muutettava siten, että kaikki sellaiset rahoitusyhtiöt, jotka ovat hakeneet määräajassa toimilupaa toiminnalleen ja sen hakemuksen perusteella saaneet jäisivät luottolaitoslain 13 §:n omien varojen vähimmäisvaatimuksen ulkopuolelle. Ehdotettu muutos ei ole

ristiriidassa niin sanotun toisen pankkidirektiivin (89/646/ETY) 10 artiklan 2 kohdan ja sen ETA-sopimuksen mukaisen mukautuksen kanssa.

1.2. Asiakasriskit ja niitä koskevat rajoitukset

Luottolaitostoiminnasta annetun lain 69 §:n mukaan luottolaitoksen asiakasriskillä tarkoitetaan samaan henkilöön tai yhteisöön ja tällaisen henkilön tai yhteisön kanssa olennaisessa taloudellisessa etuyhteydessä olevaan henkilöön tai yhteisöön kohdistuvien saamisten, sijoitusten sekä taseen ulkopuolisten sitoumusten yhteismäärää. Suurella asiakasriskillä tarkoitetaan asiakasriskiä, jonka määrä on vähintään 10 prosenttia luottolaitoksen omista varoista.

Lain 70 §:n mukaan asiakasriski ei saa nousta sellaiseen määrään, joka ylittää 25 prosenttia tai, jos asiakasyhteisö on luottolaitoksen emotai tytäryritys taikka emoyrityksen tytäryritys, 20 prosenttia luottolaitoksen omista varoista.

Suurten asiakasriskien yhteenlaskettu määrä ei saa nousta sellaiseen määrään, joka ylittää 800 prosenttia luottolaitoksen omista varoista.

Näitä suhdelukuja ei kuitenkaan sovelleta, jos asiakasyhteisö on toinen luotto- tai rahoituslaitos ja kuuluu luottolaitoksen konsolidointiryhmään. Lisäksi asiakasriskejä laskettaessa saadaan niihin jättää lukematta pykälässä määritellyt riskittömät ja vähäriskiset erät.

Lain 71 §:n mukaan asiakasriskit ja niiden rajoitukset koskevat luottolaitoksen ohella koko konsolidointiryhmää.

Lain 106 §:ssä on siirtymäsäännökset siitä, millä tavoin luottolaitosten on järjestettävä asiakasriskinsä, jos ne lain voimaantullessa ylittävät 70 ja 71 §:ssä säädetty suhdeluvut.

Pykälän mukaan luottolaitoksen on välittömästi ryhdyttävä toimenpiteisiin asiakasriskiensä rajoittamiseksi eivätkä ne saa enää nousta siitä, mitä ne lain voimaantullessa olivat.

Sopeutumisen helpottamiseksi on pykälässä lisäksi säädetty siirtymäaika, joka pääsäännön mukaan ulottuu 31.12.2001 saakka. Lisäksi pykälässä on erillinen välivaiheen siirtymäaika, joka päättyy 31.12.1998. Tuona aikana suurten asiakasriskien suhdelukuja on väliaikaisesti korotettu 70 ja 71 §:ssä säädetystä tasosta.

Pykälän 4 momentissa on lisäksi säännös, jonka mukaan edellä mainittujen siirtymäaiko-

jen jälkeen saadaan sellaiset saamiset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset, jotka ovat syntyneet ennen lain voimaantuloa jättää huomiotta siltä osin kuin niiden huomioon ottaminen johtaisi 70 ja 71 §:ssä säädetyn rajan ylittymiseen.

Momentin sääntely on pykälän kokonaisuuden kannalta kireämpi kuin luottolaitosten suurten riskikeskittymien valvonnasta ja tarkastamisesta annetun direktiivin (92/121/ETY) 6 artiklan 1—4 kohdan ja direktiiviä koskevan ETA:n sekakomitean 21 maaliskuuta 1994 tekemän päätöksen No 7/94 mukautusten mukainen sääntely edellyttäisi. ETA:n sekakomitean päätös tämän direktiivin ottamisesta osaksi ETA-sopimusta on julkaistu Euroopan Yhteisöjen virallisessa lehdessä L 190 28.6.1994.

Sääntely ei ota huomioon tilannetta, jossa luottolaitoskonserniin kuuluvan luottolaitoksen myynti ulkopuoliselle siirtymäaikana aiheuttaa automaattisesti riskikeskittymän syntyneen myyjälle ennen lain voimaantuloa syntyneiden konsernin sisäisten saamisten ja taseen ulkopuolisten sitoumusten vuoksi. On tavantomaista, että luottolaitoskonsernin emoyhtiö huolehtii tytärluottolaitoksensa rahoituksesta varsin huomattavassa määrin. Tällaiset rahoituserät saadaan normaalisti 70 §:n 4 momentin mukaan jättää ulkopuolelle konsernin riskikeskittymiä laskettaessa, vaikka niitä lain 69 §:n perusteella pidetään sinänsä asiakasriskinä.

Momentin sääntelyä olisikin tarkistettava siten, että se paremmin ottaisi huomioon säännöksen tarkoituksen ja konsernin osien mahdollisen myynnin.

Pykälän päätarkoitus merkittävien asiakasriskien hallitusta alasajosta jäisi edelleen vallitsevaksi periaatteen. Tämän lisäksi tulisi ottaa huomioon tilanteet, joissa saaminen ja taseen ulkopuolinen sitoumus, jonka erääntymisaikaan luottolaitos ei voi sitovien sopimusehtojen vuoksi itse vaikuttaa, on syntynyt ennen lain voimaantuloa. Tällaiset erät voisivat jäädä voimaan niiden sopimusehtojen mukaiseen erääntymisaikaan saakka. Edelleen sääntelyn ei tulisi estää luottolaitoskonsernien osien myyntiä ennen luottolaitoslain voimaantuloa syntyneiden konsernin sisäisten rahoituserien takia. Näissä tapauksissa myyjäluottolaitoksen riski ei sinänsä markkamäärästään kasva, vain riskin hallinnointi ja huomioon ottaminen muuttuu. Sääntely ei koskisi luottolaitoslain voimaantulon jälkeen syntyneitä luottolaitoskonsernin sisäisiä saamisia ja taseen ulkopuolisia eriä, vaan näissä tapauksissa tulee ennen myyntitapahtu-

maa huolehtia siitä, että myyjän vastattavaksi ei jää eriä, joista voisi muodostua lain tarkoitama asiakasriski.

Edellä olevan johdosta lain 104 §:n 1 momenttia ja 106 §:n 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:

1.3. Ehdotetut muutokset

104 §. Pykälän 1 momenttia muutetaan siten, että omien varojen vähimmäisvaatimus ei koske sellaista luottolaitosta, jolla jo lain voimaantullessa 1.1.1994 oli toimilupa luottolaitostoiminnan harjoittamiseen. Tällöin sääntely ottaa huomioon myös ne ennen rahoitustoimintalain (1544/91) voimaantuloa toiminnassa olleet rahoitusyhtiöt, jotka rahoitustoimintalain 37 §:n siirtymäsäännöksen mukaisesti ovat hakeneet toimilupaa 30.6.1992 mennessä ja saaneet sen ennen 1.1.1994. Tällaisenkin yhteisön osalta on voimassa momentin ETA-sopimuksen mukainen pääsääntö, jonka mukaan sen omien varojen määrä ei saa alentua siitä korkeimmasta määrästä, minkä ne ovat 2.5.1992 tai sen jälkeen saavuttaneet.

106 §. Pykälän 1 momentin perussäännöksen mukaan luottolaitoksen tulee ryhtyä välittömästi toimenpiteisiin asiakasriskiensä rajoittamiseksi, jos ne lain voimaantullessa ylittävät säädetyt rajat.

Pykälän 2 momentin siirtymäajat on tarkoitettu helpottamaan tätä sopeutumista. Momentin pääsäännön mukaan siirtymäaika asiakasriskien järjestämiseen päättyy 31.12.2001 erityisen välivaiheen siirtymäajan jälkeen. Siirtymäkauden aikana on luottolaitoksen ryhdyttävä toimenpiteisiin asiakasriskien saattamiseksi lain edellyttämälle tasolle.

On selvää, että suurella osalla luottolaitoksista oli lain voimaan tullessa sellaisia saamisista taseen ulkopuolisia sitoumuksia, joihin ne eivät voi siirtymäaikana eikä sen jälkeenkään välittömästi vaikuttaa luottolaitosta sitovien sopimusehtojen vuoksi. Sama koskee tilannetta, jossa luottolaitos myy konsolidointiryhmäänsä kuuluvan luottolaitoksen, jolloin emoluottolaitoksen tyttarelleen antama rahoitus voi automaattisesti muodostaa myyjälle asiakasriskirajoitussäännösten vastaisen tilanteen.

Tällaisissa tapauksissa ei voida yleensä edellyttää, että luottolaitos voisi ryhtyä toimenpi-

teisiin ennen kuin kysymyksessä olevien erien sopimuksen mukainen juoksuaika päättyy.

Tämän vuoksi pykälän 4 momenttia muutetaan siten, että kysymykseen tulevat erät voidaan siirtymäaikoja- ja rajoja sovellettaessa jättää laskelman ulkopuolelle.

Jotta erääntymisaikaa koskevaa säännöstä ei voitaisi siirtymäaikana käyttää luottolaitoksen kokonaisriskien väärienlaiseen kasvattamiseen, on momentissa säilytetty voimassaoleva sääntely siitä, että tällaiset saamiset ja sitoumukset saadaan kuitenkin vähentää vain siltä osin kuin ne johtaisivat säädettyjen riskisuhdelukujen ylittymiseen.

1.4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksestä ei aiheudu valtiontaloudellisia vaikutuksia. Esitys parantaa luottolaitosten mahdollisuutta taloudellisesti järkevällä tavalla poistaa suuret riskikeskittymänsä lain edellyttämässä määräajassa.

1.5. Muita asiaan vaikuttavia seikkoja

Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki teki osana Valtion vakuusrahaston tukitoimia Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankille hyväksytyn liiketoiminnan kehittämisstrategian mukaisesti toukokuussa 1994 esisopimuksen tytäryhtiönsä Suomen Kiinteistöpankki Oy:n myymisestä Finvest Oy:lle. Kauppaa valmisteltaessa kävi ilmi, että vuoden alusta voimaan tulleen luottolaitostoiminnasta annetun lain 106 §:n asiakasriskien purkamisaikataulua koskeva siirtymäsäännös Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin ja Suomen Kiinteistöpankki Oy:n välisiin vastuisiin sovellettuna esti kaupan solmimisen. Vastuut ovat luottolaitosten konsernisuhteesta ja aiemmin voimassa olleen kiinnitysluottolaitoksista annetun lainsäädännön säännöksistä johtuen merkittävät sekä suoran rahoituksen että annettujen takausten osalta.

Esisopimuksen osapuolet ovat päättäneet jatkaa esisopimuksen mukaista kaupan järjestelyä kolmella kuukaudella elokuun lopusta lukien. Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on lainsäädännön täsmentäminen EY:n direktiivin mukaiseksi, minkä jälkeen oikeudellista estettä kaupan solmimiselle ei ole.

1.6. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtionvarainministeriössä.

koitettu tulemaan voimaan heti, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Lain olisi oltava voimassa ennen 1.12.1994, johon mennessä kauppa tulee uuden esisopimusehdon mukaisesti tehdä.

1.7. Voimaantulo

Esityksessä ehdotetut lainmuutokset on tar-

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

luottolaitostoiminnasta annetun lain 104 ja 106 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan luottolaitostoiminnasta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1607/93) 104 §:n 1 momentti ja 106 §:n 4 momentti näin kuuluviksi:

104 §

Omien varojen vähimmäismäärä

Edellä 13 §:ssä säädetty omien varojen vähimmäisvaatimus ei koske luottolaitosta, jolla jo lain voimaan tullessa oli toimilupa luottolaitoksen toiminnan harjoittamiseen. Edellä tarkoitetun sellaisen luottolaitoksen, jonka omien varojen määrä alittaa 13 §:ssä säädetyn määrän, omien varojen määrä ei kuitenkaan saa alentua 2 päivänä toukokuuta 1992 tai sen jälkeen saavutetusta korkeimmasta määrästä.

ajankohtien jälkeen 70 ja 71 §:n säädettyjä asiakasriskejä koskevia rajoituksia luottolaitoksen tai konsolidointiryhmän saamiset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset, jotka ovat syntyneet ennen lain voimaantuloa tai sellaisista aiheutuvat asiakasriskit, jotka syntyvät lain voimaantulon jälkeen luottolaitoksen konsolidointiryhmään kuuluneen luottolaitoksen myynnistä, saadaan jättää huomiotta siltä osin kuin niiden huomioon ottaminen johtaisi 70 ja 71 §:ssä säädetyn rajan ylittymiseen.

106 §

Asiakasriskit

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1994.

Sovellettaessa 2 ja 3 momentissa säädettyjen

Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri Iiro Viinanen

Laki

luottolaitostoiminnasta annetun lain 104 ja 106 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan luottolaitostoiminnasta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1607/93) 104 §:n 1 momentti ja 106 §:n 4 momentti näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

104 §

Omien varojen vähimmäismäärä

Edellä 13 §:ssä säädetty omien varojen vähimmäisvaatimus ei koske *sellaista* luottolaitosta, jolla jo toukokuun 2 päivänä 1992 oli voimassa oleva toimilupa luottolaitoksen toiminnan harjoittamiseen. Sen omien varojen määrä ei saa kuitenkaan alentua siitä, mitä se mainittuna päivänä oli.

Edellä 13 §:ssä säädetty omien varojen vähimmäisvaatimus ei koske luottolaitosta, jolla jo lain voimaan tullessa oli toimilupa luottolaitoksen toiminnan harjoittamiseen. *Edellä tarkoitetun sellaisen luottolaitoksen, jonka omien varojen määrä alittaa 13 §:ssä säädetyn määrän, omien varojen määrä ei kuitenkaan saa alentua 2 päivänä toukokuuta 1992 tai sen jälkeen saavutetusta korkeimmasta määrästä.*

106 §

Asiakasriskit

Sovellettaessa 2 ja 3 momentissa säädettyjen ajankohtien jälkeen 70 ja 71 §:n säädettyjä asiakasriskejä koskevia rajoituksia luottolaitoksen tai konsolidointiryhmän saamiset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset, jotka ovat syntyneet ennen lain voimaantuloa, saadaan jättää huomiotta siltä osin kuin niiden huomioon ottaminen johtaisi 70 ja 71 §:ssä säädetyn rajan ylittymiseen.

Sovellettaessa 2 ja 3 momentissa säädettyjen ajankohtien jälkeen 70 ja 71 §:n säädettyjä asiakasriskejä koskevia rajoituksia luottolaitoksen tai konsolidointiryhmän saamiset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset, jotka ovat syntyneet ennen lain voimaantuloa *tai sellaisista aiheutuvat asiakasriskit, jotka syntyvät lain voimaantulon jälkeen luottolaitoksen konsolidointiryhmään kuuluneen luottolaitoksen myynnistä*, saadaan jättää huomiotta siltä osin kuin niiden huomioon ottaminen johtaisi 70 ja 71 §:ssä säädetyn rajan ylittymiseen.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1994.*

